

Asta Gerbutavičiūtė

Žemaičių Kalvarijos kapinynas

Žemaičių Kalvarijos miestelyje (Plungės r.) esančiame kapinyne, vadinamame Žvizdro kalnu, projektuojamų buitinių nuotekų šulinių ir įvadų vietose buvo atlikti detalieji archeologiniai tyrimai. Tyrimų metu numatomose žemės judinimo darbų vietose buvo iširtos 3 perkasos, bendras tyrimų plotas – 8 m² (1,44, 2 ir 4,5 m²). Siekiant surinkti mokslinę informaciją ir vykdamant ardomuosius tyrimus, išsaugant kuo didesnę dar nesuardytą kapinyno plotą, tyrimai Žvizdro kalno kapinyne buvo vykdomi tik numatomų žemės judinimo darbų apimtimis, t. y. mažesnėmis, nei reikalauja teisės aktai.

Apie tai, jog Žemaičių Kalvarijos miestelyje esančiame Žvizdro kalne buvęs IX–XII a. kapinynas, sužinota 1916 m., kai vokiečių kareiviai, kasinėdami šį kalną, aptiko turtingus kapus su ginklais ir papuošalais. XX a. viduryje kalno V šlaite kasdami rūsiumi duobę gyventojai taip pat surinko nemažai dirbinių, rastų prie žmogaus griaučių. 1971 m. per Žvizdro kalną tiesiant vandentiekio liniją dviejose vietose aptikta kuršiškam kapinynui priskiriamų radinių.

1 pav. Perkasos 3 V sienelėje atidengtas kapas 1. A. Gerbutavičiūtės nuotr.

Fig. 1. Burial 1 exposed in the W wall of trench 3.

2 pav. Kapo 1 įkapės: 1 – smeigtuko fragmentas; 2, 3 – pasaginės segės. A. Gerbutavičiūtės nuotr.

Fig. 2. Grave goods from burial 1: 1 – a pin fragment; 2, 3 – penannular brooches.

Archeologinių tyrimų metu perkasoje 1, 2 ir perkasoje 3 R dalyje fiksuoti vėlyvi 0,15–1 m storio kultūriniai sluoksniai, susidarę XX a. pabaigoje, formuojant dabartinį Žvizdro kalno gatvės paviršių.

Perkasoje 3 V dalyje, tirtoje ties V kelkraščiu esančiame šlaite, suprojektuoto buitinių nuotekų šulinio vietoje, iš karto po paviršių dengusių velėnos bei povėlėninių sluoksnių, 25 cm gylyje, atidengtas degintinis kuršiškas XI–XII a. *kapas 1* su įkapėmis (1 pav.). Kapas fiksuotas perkasoje V sienelėje, todėl perkasa buvo praplėsta 30 cm V kryptimi. Taip atidengtas 25x20 cm dydžio netaisyklingo ovalo formos kapo kontūras. Kapo duobė buvo užpildyta smulkiais degintinių kaulų fragmentais, smulkiais anglių liekanomis ir XI–XII a. datuojamomis įkapėmis: rastas smeigtuko fragmentas, dvi pasaginės segės storėjančiais galais, įvijinė apyrankė bei jos dalys, karolinė antkaklė su trigubais žalvariniais karoliais (2, 3 pav.). Dalis kape rastų įkapių laidojimo apeigų metu buvo tikslingai sulaužytos ir degintos kartu su palais.

3 pav. Kapo 1 įkapė – įvijinė apyrankė.
A. Gerbutavičiūtės nuotr.

Fig. 3. Grave good from burial 1: a coil bracelet.

Žemaičių Kalvarija cemetery

An excavation (3 trenches, a total of 8 m²) was excavated at planned earthwork sites connected with installing household sewerage wells and access lines in Žemaičių Kalvarija cemetery, which is called Žvizdras Hill, in the small town of Žemaičių Kalvarija (Plungė district). Trenches 1–2 and the E part of trench 3 contained modern era 0.15–1 m thick cultural layers formed in the late 20th century in creating the current surface of Žvizdro kalno Street. A Curonian cremation with grave goods (Fig. 1) was unearthed in the W part of trench 3 at a depth of 25 cm, immediately under the sod and sub-sod layer of the current surface. The grave pit was filled with small fragments of cremated bones, small pieces of charcoal, and 11th–12th-centuries grave goods: a pin fragment, two penannular brooches with thickened terminals, a flat coil bracelet and its pieces, and a neckring with triple bronze beads (Figs. 2, 3). Some of these items were deliberately broken during the funeral rites and cremated together with the remains.

Vytautas Juškaitis

Spėjamas Kazikėnų kapinynas

2013 m. spėjamo Kazikėnų kapinyno (Jurbarko r.) vietoje atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai (1 pav.). Apie tai, kad šioje vietoje gali būti kapinynas, sužinota iš Jurbarko miesto gyventojų Stasio Vanago, kuris maždaug prieš 3 metus Kazikėnų miške pasieniečių bokšto statybos metu kasdamas žvyrą aptiko įvijinę apyrankę (2 pav.). Apyrankė 8 apvijų, pagaminta iš vario lydinio, ornamentuota įstrižais ir horizontaliais brūkšneliais. Apyrankės radimo vieta yra 1,2 km į PV nuo Kazikėnų kaimo. Apie 1 km